

Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Ηπείρου

Ψηφιακή Επεξεργασία Σήματος

Ενότητα 10 : Σχεδίαση Ψηφιακών Φίλτρων Γενικά
Κωνσταντίνος Αγγέλης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής Τ.Ε. Ψηφιακή Επεξεργασία Σήματος Ενότητα 10: Σχεδίαση Ψηφιακών Φίλτρων Γενικά

Κωνσταντίνος Αγγέλης
Καθηγητής
Άρτα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Σκοποί ενότητας

- Κατανόηση της λειτουργίας των φίλτρων
- Χρήση των φίλτρων για απομάκρυνση του θορύβου

Περιεχόμενα ενότητας

- **Κρουστική Απόκριση**
- **Γ.Ε.Δ.Σ.Σ.**
- **Φίλτρα**
- **Φίλτρα πεπερασμένης κρουστικής απόκρισης**
- **Επίλυση ΓΕΔΣΣ FIR Φίλτρων**
- **Φίλτρα Επιλογής Συχνοτήτων**
- **Ψηφιακό Δικτύωμα**
- **Κλάδοι και Κόμβοι**

Κρουστική Απόκριση

- Η είσοδος $x(n)$ και η έξοδος $y(n)$ ενός συστήματος γραμμικού αμετάβλητου κατά τη μετατόπιση (Linear Time Invariant – LTI) συνδέονται με τη σχέση:

$$y(n) = x(n) * h(n)$$

όπου $h(n)$ είναι η κρουστική απόκριση του συστήματος, δηλαδή η έξοδος του συστήματος για είσοδο $x(n) = \delta(n)$

Κρουστική Απόκριση

Συστήματα συνδεδεμένα σε σειρά:

Αν ένα σύστημα $w(n)=x(n)*h_1(n)$ και σε σειρά συνδεθεί σύστημα $y(n)=w(n)*h_2(n)$ τότε το συνολικό σύστημα έχει είσοδο $x(n)$, έξοδο $y(n)$ και κρουστική απόκριση

$$h(n)=h_1(n)*h_2(n)$$

όπου $y(n)=x(n)*h(n)$

Κρουστική Απόκριση

Συστήματα συνδεδεμένα παράλληλα:

Αν ένα σύστημα $w(n)=x(n)*h_1(n)$ συνδεθεί παράλληλα με ένα σύστημα $v(n)=x(n)*h_2(n)$ προσθέτοντας τις εξόδους των φίλτρων, δηλαδή:

$$y(n)=w(n)+v(n)$$

τότε το συνολικό σύστημα έχει είσοδο $x(n)$, έξοδο $y(n)$ και κρουστική απόκριση $h(n)=h_1(n)+h_2(n)$ όπου $y(n)=x(n)*h(n)$

Γ.Ε.Δ.Σ.Σ.

- Κάθε γραμμικό χρονικά αμετάβλητο σύστημα (φίλτρο) περιγράφεται με μία γραμμική εξίσωση διαφορών με σταθερούς συντελεστές (ΓΕΔΣΣ):

$$y(n) = \sum_{k=0}^M b(k)x(n-k) - \sum_{k=1}^N a(k)y(n-k)$$

- Η κρουστική απόκριση του φίλτρου $h(n)$ είναι η λύση της εξίσωσης διαφορών για $x(n)=\delta(n)$

Φίλτρα

Τα γραμμικά χρονικά αμετάβλητα φίλτρα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες ανάλογα με το μήκος της κρουστικής τους απόκρισης:

- τα φίλτρα πεπερασμένης κρουστικής απόκρισης
(Finite-duration Impulse Response – FIR)
- τα φίλτρα άπειρης κρουστικής απόκρισης
(Infinite-duration Impulse Response – IIR)

Φίλτρα πεπερασμένης κρουστικής απόκρισης

Τα **FIR** φίλτρα περιγράφονται από την εξίσωση διαφορών:

Moving Average (**MA**)
$$y(n) = \sum_{k=0}^M b(k)x(n-k)$$

Κρουστική Απόκριση φίλτρων **FIR**

$$h(n) = \sum_{k=0}^M b(k)\delta(n-k)$$

Φίλτρα άπειρης κρουστικής απόκρισης

Τα **IIR** φίλτρα περιγράφονται από τις εξισώσεις διαφορών:

$$\text{Auto Regressive (AR)} \quad y(n) = x(n) - \sum_{k=1}^N a(k)y(n-k)$$

Auto Regressive Moving Average (**ARMA**)

$$y(n) = \sum_{k=0}^M b(k)x(n-k) - \sum_{k=1}^N a(k)y(n-k)$$

Επίλυση ΓΕΔΣΣ FIR Φίλτρων

Υπολογισμός της
κρουστικής απόκρισης $h(n)$:
 $y(n)=x(n)*h(n)$

Παράδειγμα

Αν $y(n)=x(n)-x(n-2)$

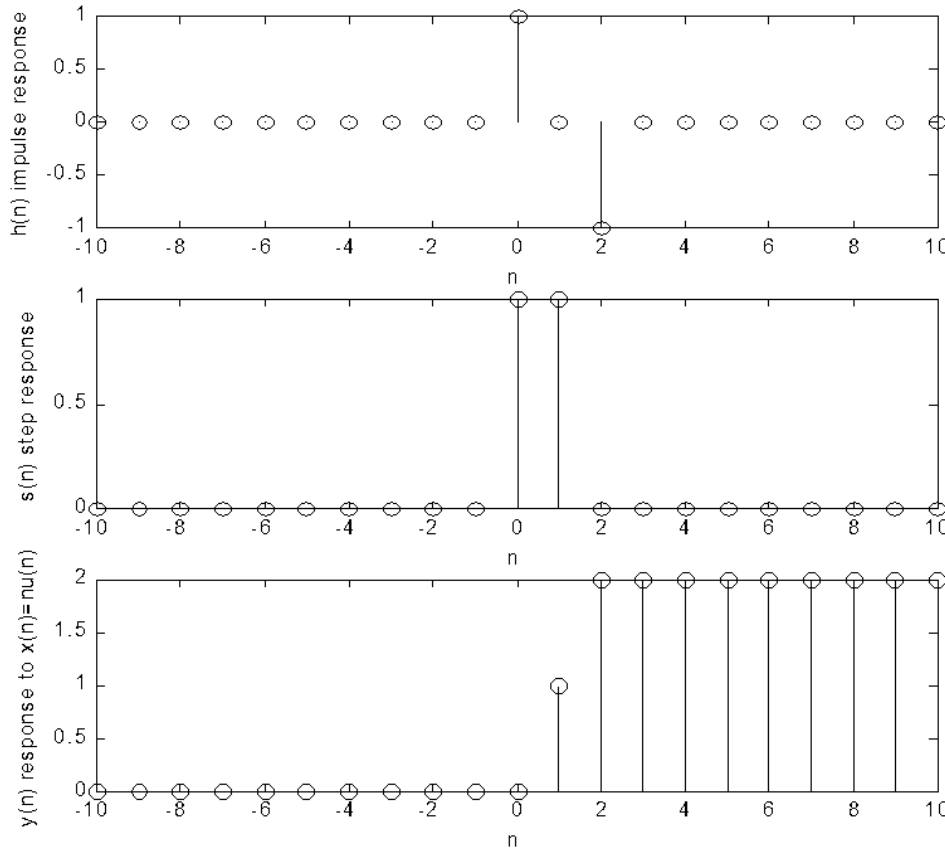
και $x(n)=n \cdot u(n)$

Τότε $h(n)=\delta(n)-\delta(n-2)$

και

$y(n)=n \cdot u(n)-(n-2) \cdot u(n-2)=x(n)*h(n)$

Επίλυση ΓΕΔΣΣ FIR Φίλτρων

Η κρουστική
απόκριση του
σήματος του
προηγούμενου
παραδείγματος

Επίλυση ΓΕΔΣΣ IIR Φίλτρων

$$y(n) = y_p(n) + y_h(n)$$

Η μερική λύση $y_p(n)$ ικανοποιεί τη ΓΕΔΣΣ για τη δεδομένη είσοδο $x(n)$ με μηδενικές αρχικές συνθήκες

Η ομογενής λύση $y_h(n)$ αντιστοιχεί στην απόκριση του φίλτρου για μηδενική είσοδο $x(n)=0$ με τις δεδομένες αρχικές συνθήκες

Επίλυση ΓΕΔΣΣ IIR Φίλτρων

Όρος στην είσοδο $x(n)$	Μερική Λύση
c	$c1$
$c \cdot n$	$c1 \cdot n + c2$
$c \cdot a^n$	$c1 \cdot a^n$
$c \cdot \cos(\omega n)$	$c1 \cdot \cos(\omega n) + c2 \cdot \sin(\omega n)$
$c \cdot \sin(\omega n)$	$c1 \cdot \cos(\omega n) + c2 \cdot \sin(\omega n)$
$c \cdot \delta(n)$	0

Επίλυση ΓΕΔΣΣ IIR Φίλτρων

Ομογενής Λύση: $y_h(n) = z^n$

Χαρακτηριστικό Πολυώνυμο:

$$z^N + a(1)z^{N-1} + a(2)z^{N-2} + \dots + a(N-1)z + a(N) = 0$$

Αν το Χαρακτηριστικό Πολυώνυμο έχει απλές ρίζες, τότε:

$$y_h(n) = A_k z_k^n$$

Οι συντελεστές A_k υπολογίζονται έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι αρχικές συνθήκες

Φίλτρα Επιλογής Συχνοτήτων

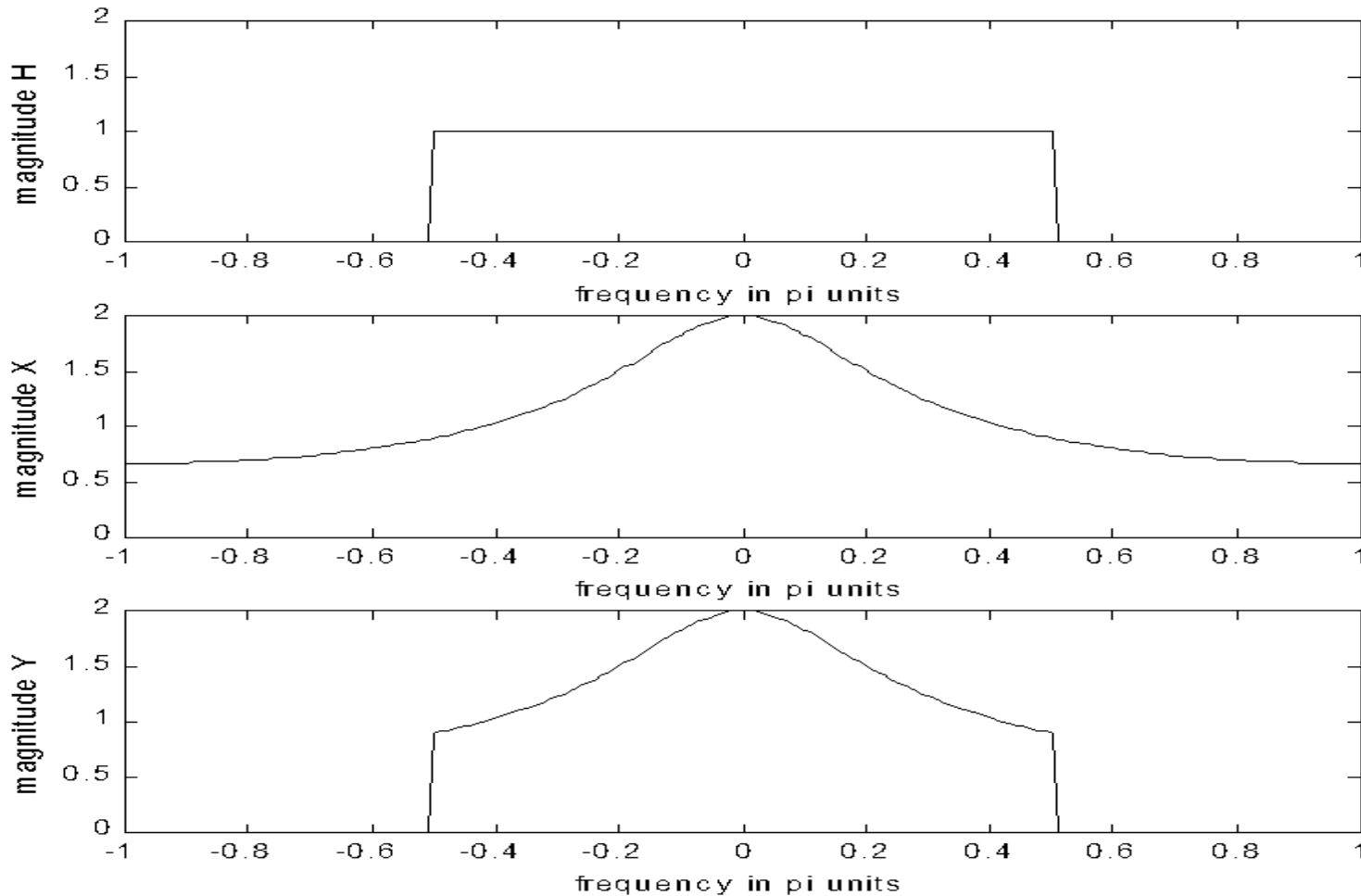
Τα ιδανικά φίλτρα επιλογής συχνοτήτων έχουν κατά τμήματα σταθερό πλάτος απόκρισης συχνότητας

- χαμηλοπερατά φίλτρα (Low Pass) $H(e^{j\omega})=1$ για $\omega \in [-\omega_c, \omega_c]$ όπου $0 < \omega_c < \pi$
- υψηλοπερατά φίλτρα (High Pass) $H(e^{j\omega})=1$ για $\omega \in [-\omega_c, \omega_c]$ όπου $0 < \omega_c < \pi$

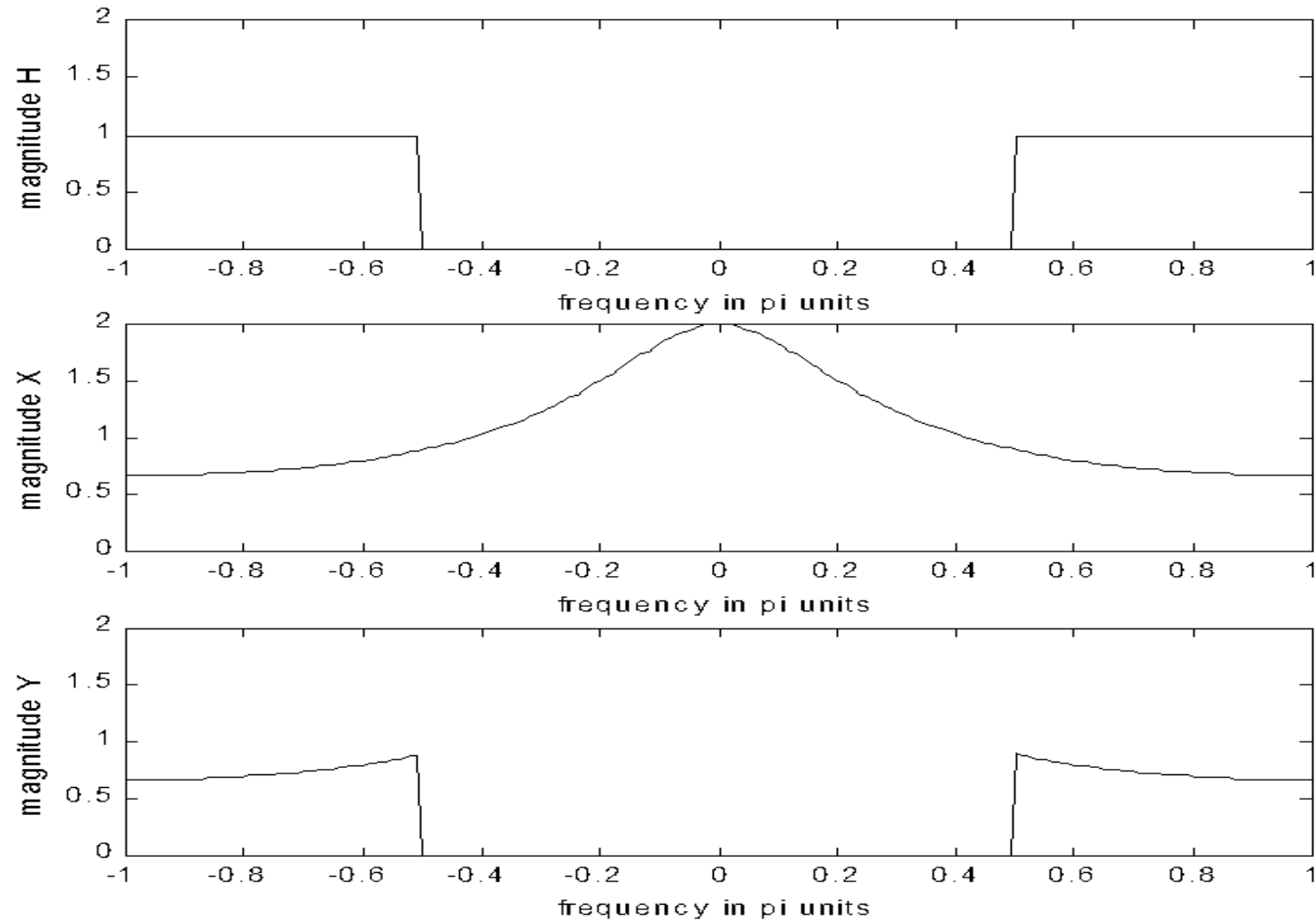
Ψηφιακό Δικτύωμα

- ζωνοπερατά φίλτρα (Band Pass) $H(e^{j\omega})=1$
για $\omega \in [-\omega_2, -\omega_1]$ και για $\omega \in [\omega_1, \omega_2]$
με $0 < \omega_1 < \omega_2 < \pi$
- ζωνοφρακτικά φίλτρα (Band Stop) $H(e^{j\omega})=1$
για $\omega \in [-\omega_2, -\omega_1]$ και για $\omega \in [\omega_1, \omega_2]$ με
 $0 < \omega_1 < \omega_2 < \pi$

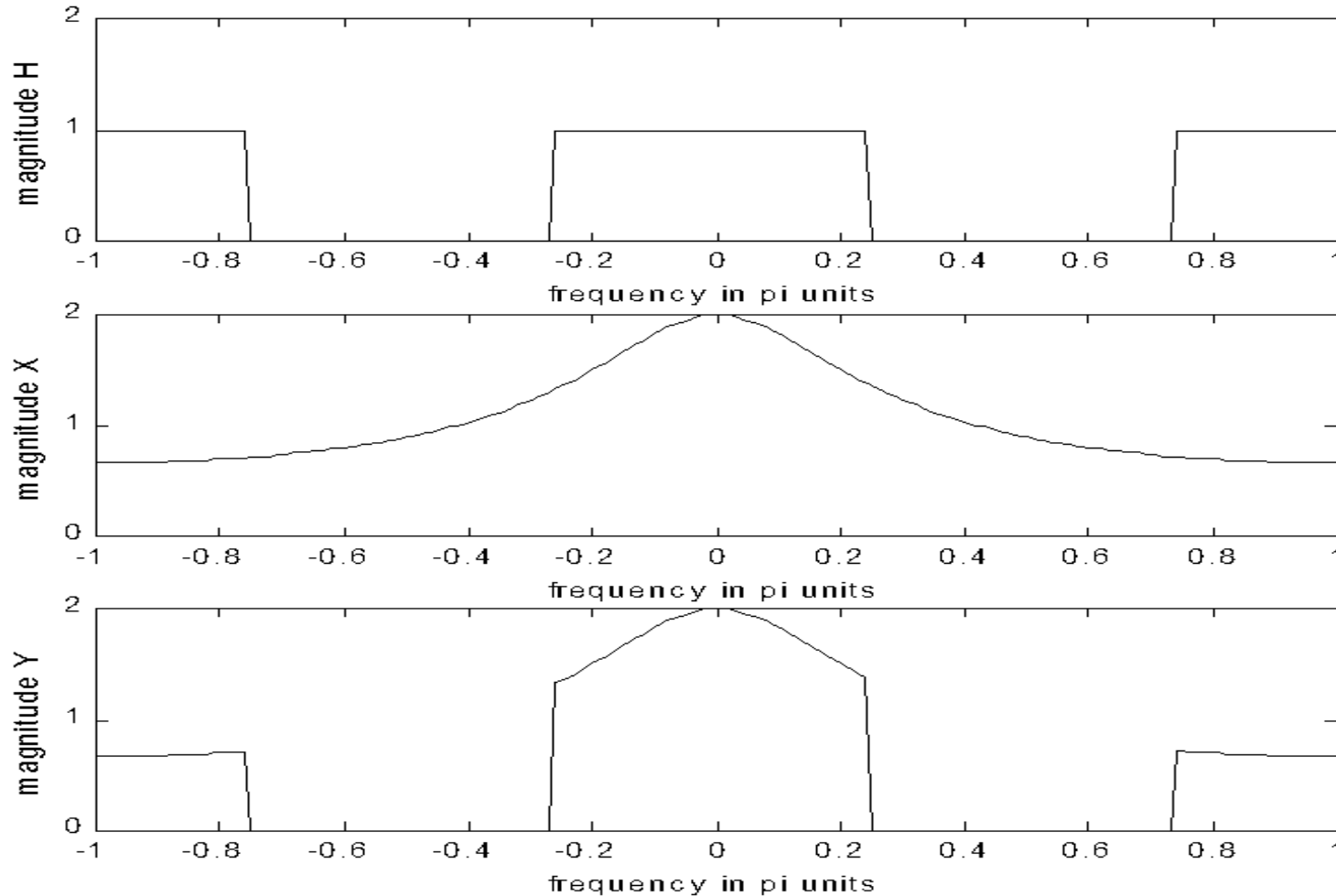
Χαμηλοπερατά φίλτρα (Low Pass)

Υψηπερατά φίλτρα (High Pass)

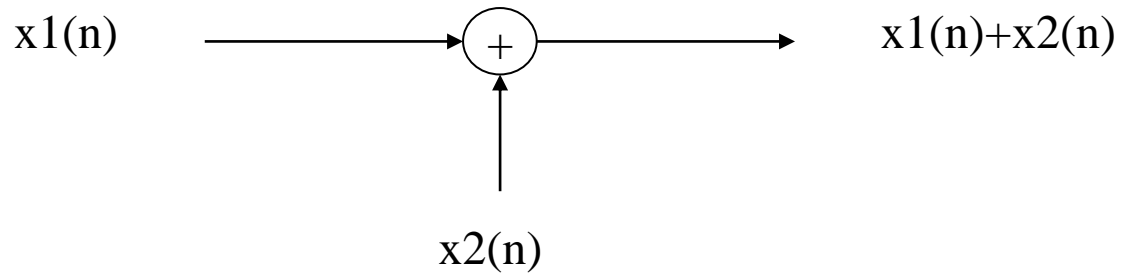

Ζωνοπερατά φίλτρα (Band Pass)

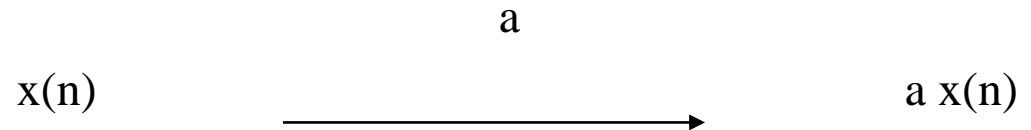

Βασικά Δομικά Στοιχεία

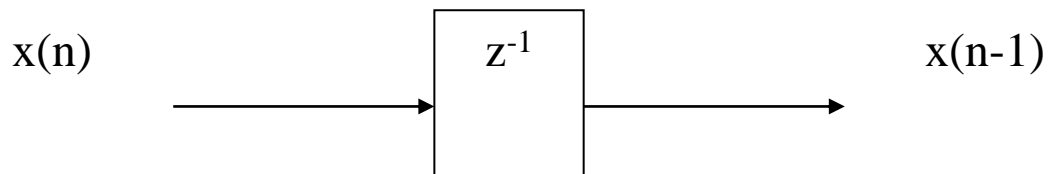
- Αθροιστής

- Πολλαπλασιαστής

- Καθυστέρηση

Ψηφιακό Δικτύωμα

Από τον τρόπο υλοποίησης ενός συστήματος διακριτού χρόνου εξαρτάται:

- Το πλήθος των υπολογισμών
- Το πλήθος των θέσεων μνήμης
- Η ευαισθησία του φίλτρου ως προς τον κβαντισμό των συντελεστών
- Η ευαισθησία του φίλτρου ως προς το θόρυβο στρογγυλοποίησης που εμφανίζεται στην έξοδο του φίλτρου

Ψηφιακό Δικτύωμα

- Ένα ψηφιακό δικτύωμα μπορεί να παρασταθεί με ένα διάγραμμα ροής σήματος (signal flowchart) που αποτελείται από κλάδους που συνδέονται με κόμβους (nodes).

Κλάδοι και Κόμβοι

Κλάδοι

- Κάθε κλάδος έχει μια είσοδο και μια έξοδο
- Η κατεύθυνση σημειώνεται με ένα βέλος
- Η έξοδος είναι ένας γραμμικός μετασχηματισμός της εισόδου
- Ο γραμμικός τελεστής σημειώνεται δίπλα στο βέλος και είναι πολλαπλασιαστής ή καθυστερητής

Κλάδοι και Κόμβοι

Κόμβοι

- Κόμβος πηγής (source node): χρησιμοποιείται για είσοδο, εμφανίζεται εξερχόμενος κλάδος
- Κόμβος απαγωγής (sink node): χρησιμοποιείται για έξοδο, εμφανίζεται εισερχόμενος κλάδος
- Αθροιστής: κόμβος όπου καταλήγουν περισσότεροι από ένας κλάδος
- Σημείο διακλάδωσης: κόμβος από τον οποίο αποχωρούν περισσότεροι από ένας κλάδοι

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Τεχνολογικό Ίδρυμα Ηπείρου. Κωνσταντίνος Αγγέλης.

Ψηφιακή Επεξεργασία Σήματος.

Έκδοση: 1.0 Άρτα, 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<http://eclass.teiep.gr/courses/COMP102/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Κολοβού Ξανθή
Άρτα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη Δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Τέλος Ενότητας

Σχεδίαση Ψηφιακών Φίλτρων Γενικά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ